

Hans Söderström
Stadsmiljö
08-508 261 23
hans.soderstrom@stockholm.se

Till
Trafik- och renhållningsnämnden
2011-12-15

Gemensamma miljökrav vid upphandling av entreprenader. Samarbete mellan trafikverket, Stockholm, Göteborg och Malmö. Slutrapport. Svar på återremiss från nämnden den 19 oktober 2011

Förslag till beslut

1. Trafik- och renhållningsnämnden godkänner för egen del överenskommelsen om de gemensamma miljökraven vid upphandling av entreprenader, samt uppdrar åt kontoret att tillämpa miljökraven i kommande upphandlingar.
2. Nämnden uppdrar åt kontoret att genomföra smärre revideringar i miljökraven för att följa teknikutvecklingen.
3. Nämnden föreslår att kommunfullmäktige fastställer miljökraven att gälla samtliga upphandlingar av entreprenader inom stadens förvaltningar och bolag.
4. Nämnden föreslår kommunfullmäktige att uppdra åt trafik- och renhållningsnämnden att genomföra smärre revideringar i miljökraven för att följa teknikutvecklingen.
5. Nämnden förklarar besluten omedelbart justerade

Per-Anders Hedkvist
Förvaltningschef

Ted Ell
Avdelningschef

Sammanfattning

Föreliggande miljökrav är en revidering av tidigare kravdokument beslutad av trafik- och renhållningsnämnden 2007-06-12 och kommunfullmäktige 2007-11-26. Miljökraven har utarbetats gemensamt av representanter från trafikverket, trafikkontoren inom Stockholms stad, Göteborgs stad och Malmö stad efter en arbetsprocess som inleddes januari 2010. En lägesrapport över arbetet lämnades till trafik- och renhållningsnämnden 2010-12-14.

Efter genomförd remissbehandling har en del justeringar utförts av kravnivåer, men framförallt har förtydliganden i språkval och disposition utförts. I städerna gäller högre miljökrav vad gäller fordon och maskiner beroende på att miljö kvalitetsnormer riskerar överskridas. Även trafikverket omfattas nu av dessa krav enligt den överenskommelse som har skett genom samarbetet.

Vid trafik- och renhållningsnämndens sammanträde 2011-10-19 beslutade nämnden att återremittera rubricerade ärendet. Nämnden önskade att ärendet skulle kompletteras med synpunkter från lokala entreprenörer som kommer att omfattas av kommande miljökrav.

Kontoret inbjöd till och genomförde den 8 november ett seminarium för entreprenörer som utfört uppdrag åt trafikkontoret, exploateringskontoret, Stockholms Hamn samt Stockholm vatten, under de senaste två åren. Seminariet omfattade de miljömässiga argumenten, en genomgång av de förändringar som sker i förhållande till tidigare krav samt hur miljökraven integreras i kontorens upphandlingssystem.

I förhållande till tidigare kravnivåer har mer fokus lagts på miljöplanen och åtgärder för att begränsa utsläpp av klimatgaser. I övrigt sker anpassning till fastställda regler enligt EU- systemet för miljöklassning. Redan nu införs en kommande skärpning av kravnivåerna för fordon och maskiner vid upphandlingar som sker från år 2014. Kraven utgör i sin helhet minimikrav, vilket innebär att ytterligare krav kan komma i fråga när omständigheterna så kräver.

Kontoret anser att de nu föreslagna miljökraven är kostnadseffektiva, tydliga och uppföljningsbara och bedöms vara en viktig plattform för miljöarbetet i staden de närmaste åren vad gäller upphandling av entreprenader. Med den utformning som gäller har en anpassning till mindre driftentreprenader kunnat ske.

Utbildningsinsatser måste utföras. För att kraven skall gälla i staden som helhet bör de fastställas av kommunfullmäktige.

Bakgrund

Staden har sedan 1997 utnyttjat möjligheten att ställa miljökrav vid upphandling av entreprenader inom ramen för ett samarbete med trafikkontoren i Göteborg och Malmö. Syftet med samarbetet var att påskynda introduktionen av nya, bättre och renare maskiner på marknaden vilket medför lägre utsläpp av förorenande ämnen och för att kunna tillhandahålla en samlad kravbild mot branschen. Sedan dess har upphandlingskraven reviderats med ca 5-års mellanrum, främst för anpassning till ändrade EU-krav, men även nya aktuella frågeställningar har förts in, eller utgått, när de saknat aktualitet.

I den översyn som genomfördes under 2006 deltog, förutom trafikkontoren i städerna, även dåvarande vägverket. De krav som då fastställdes godkändes av trafik- och renhållningsnämnden 2007-06-12 samt kommunfullmäktige 2007-11-18. Fullmäktige uppdrog i beslutet till trafik- och renhållningsnämnden att utarbeta tillämpningsanvisningar till miljökraven, särskilt anpassning till mindre drift-entreprenader, att genomföra utbildningstillfällen samt mandat att utföra smärre revideringar av dokumentet.

Arbetet med den nu aktuella revideringen av kraven inleddes januari 2010. Förutom städerna deltog det nya trafikverket, som utgör en sammanslagning av banverket och vägverket. Detta arbete inleddes med ett antal seminarier och workshops på olika platser i landet. Deltagare var representanter från branschen, myndigheter, projektledare, tekniska experter av olika slag samt upphandlarsidan. Trafikkontoret lämnade en lägesrapport över arbetet vid trafik- och renhållningsnämndens sammanträde 2010-10-14, vilken godkändes av nämnden.

Ärendets beredning

Med ledning av samråden utarbetades ett remissförslag som diskuterades internt inom respektive stad och trafikverket. I Stockholm finns en referensgrupp med representanter från trafikkontoret och exploateringskontoret.

Det slutliga remissförslaget skickades till myndigheter, organisationer och bolag verksamma på nationell nivå samt genom inbjudan till samtliga som deltagit i seminarier mm. Remisstiden var 1 februari till 1 april. Inkomna synpunkter från den nationella remissen har bearbetats inom arbetsgruppen. En samlad

redovisning sker på trafikverkets hemsida inklusive arbetsgruppens kommentarer <http://www.trafikverket.se/Foretag/Upphandling/Sa-upphandlar-vi/Miljokrav/Gemensamma-miljokrav-vid-upphandling-av-entreprenader/>

Inom respektive stad och trafikverkets organisation skedde intern remisshantering samtidigt med den nationella behandlingen. Arbetsgruppen har dock gemensamt och i samverkan kommit fram till ställningstaganden och kommentarer till de förslag som lämnats av olika intressenter. Det kan konstateras att flertalet synpunkter är gemensamma inom den nationella och lokala remissen.

Den interna remissen för Stockholms del inklusive arbetsgruppens kommentarer redovisas i bilaga 2. Svar har inkommit från Stockholms hamn, Norrmalm stadsdelsnämnd, idrottsförvaltningen, avdelningen för avfall inom trafikkontoret samt miljöförvaltningen. Det framgår att remissinstanserna är positiva till det nya förslaget som bedöms tydligare och enklare att följa upp. Det lämnas en hel del detaljkommentarer. Vissa anser kraven vara för stränga och i andra fall för milda. Svaren och kommentarerna har resulterat i vissa förändringar av det remitterade förslaget. Ett exempel är den skärpning som införs för maskiner och fordon vid upphandlingar som utförs från år 2014. I förhållande till miljökraven som beslutades år 2007 ställs tydligare krav på platsspecifik miljöplan före entreprenadstart.

Vid trafik- och renhållningsnämndens sammanträde 2011-10-19 beslutade nämnden att ärendet borde kompletteras med synpunkter från lokala entreprenörer som kommer att omfattas av kommande miljökrav. Kontoret genomförde den 8 november ett seminarium för entreprenörer som utfört uppdrag åt stadens förvaltningar och bolag de senaste två åren. Seminariet omfattade de miljömässiga skälen till upphandlingskraven, en genomgång av förändringar av förändringar i förhållande till gamla krav, samt hur de integreras i stadens upphandlingssystem. Det gavs stort utrymme för frågor och synpunkter.

Trafikkontorets synpunkter

Miljökrav vid upphandling av entreprenader är sedan länge en naturlig del av stadens entreprenadupphandlingar. Miljökraven motiverades av en insikt från beställare om behoven att minska utsläppen av förorenande ämnen från arbetsmaskiner och fordon av olika slag. Särskilt hårda krav gäller därför inom områden där miljö kvalitetsnormer riskerar överskridas.

Genom den arbetsprocess och remisshantering som genomförts i nu aktuellt ärende, har en gedigen genomlysning och uppdatering skett av kravnivåer och

innehåll. Det seminarium som arrangerades av kontoret, på uppdrag av nämnden för stadens entreprenörer, skedde i positiv anda och med flera bra redovisade synpunkter. Ett exempel är att kemikaliehanteringen måste tydliggöras bättre. Detta arbete pågår. Kontoret bedömer att branschen är väl förtrogen med och har ett eget intresse att tillämpa miljökrav i den egna verksamheten. Något som underlättas av att beställaren har miljökrav.

Den uttalade målsättningen för projektet att kraven skall vara kostnadseffektiva, tydliga och uppföljningsbara, bedöms vara uppfyllda. Ett särskilt vägledningsdokument har utarbetats för att underlätta och förklara tillämpningen av kraven bl.a. vad gäller mindre entreprenörers verksamhet. Kontoret och arbetsgruppen anser att de krav som nu föreligger inte kommer att medföra kostnadsökningar för huvudmännen.

Remissinstanser inom miljömyndigheter eller andra intresseorganisationer anser att högre krav borde kunna ställas i vissa avseenden t.ex. miljöfordon eller vissa specialbränslen av olika slag mm. Kontoret liksom arbetsgruppen konstaterar att de krav som nu föreslås är gemensamma grundkrav som skall gälla alla upphandlingar av entreprenader. Det är inget som hindrar att upphandlade enhet vid enskilda upphandlingstillfällen eller vid större projekt kan ställa högre krav när omständigheterna är sådana. Exempel på sådana möjligheter lämnas i vägledningsdokumentet.

Den väsentligaste nyttan med miljökraven i denna form är just det faktum att de är gemensamma för flera viktiga beställarorganisationer. Detta förenklar och underlättar för branschen att leva upp till de miljökrav som ställs. Trafik- och renhållningsnämnden har kommunfullmäktiges uppdrag att förvalta miljökravdokumentet och har berett ärendet i enlighet med uppdraget.

En återkommande synpunkt från branschen i de nationella remissvaren har varit att uppföljningen av kraven bör förbättras samt att kompetensen hos både beställare (och utförare) om kravens tillämpning varit mindre god. Ett gemensamt informations-och- utbildningsmaterial kommer att tas fram för städerna och trafikverket av arbetsgruppen för miljökraven. I sammanhanget skall nämnas att trafikkontoret genomförde utbildning i april 2008 för 120 stycken projektledare, beställare och bygglidare inom stadens olika förvaltningar och bolag när föregående krav infördes i Stockholm. Utbildningen genomfördes under en halv dag vid tre tillfällen.

Kontoret bedömer att det är nödvändigt att öka tiden för och antalet utbildningstillfällen när de nya miljökraven introduceras. Det bedöms lämpligt att trafikkontoret även denna gång ges i uppdrag att svara för information och utbildning.

Tidplanen för genomförande av miljökraven innebär att de skall gälla för upphandlingar som utförs från och med 1 januari 2012. Remissarbetet och interna diskussioner bland huvudmännen har dragit ut på tiden, vilket medfört att vi ligger något sent i processen. Trafikverket beslutar genom generaldirektör. Göteborg och Malmö beslutar i ärendet enligt delegation till respektive nämnd. För Stockholms del föreslås ärendet beslutas i kommunfullmäktige.

Trafikkontorets förslag

1. Trafik- och renhållningsnämnden godkänner för egen del överenskommelsen om de gemensamma miljökraven vid upphandling av entreprenader, samt uppdrar åt kontoret att tillämpa miljökraven i kommande upphandlingar.
2. Nämnden uppdrar åt kontoret att genomföra smärre revideringar i miljökraven för att följa teknikutvecklingen.
3. Nämnden föreslår att kommunfullmäktige fastställer miljökraven att gälla samtliga upphandlingar av entreprenader inom stadens förvaltningar och bolag.
4. Nämnden föreslår kommunfullmäktige att uppdra åt trafik- och renhållningsnämnden att genomföra smärre revideringar i miljökraven för att följa teknikutvecklingen.
5. Nämnden förklarar besluten omedelbart justerade.

Slut